

DAG VAN DE GODSDIENSTLEERKRACHTEN

Groenhove, 14 februari 2007

GOD EN EVOLUTIE. Over
geloof en
natuurwetenschappen

Inleiding

- Relativiteitstheorie of geocentrisme vs darwinisme
- Predarwinistische scheppingsvisie
 - Schepping = statische orde, weerspiegeling van Gods almacht
 - De mens = door God geschapen

ON
THE ORIGIN OF SPECIES

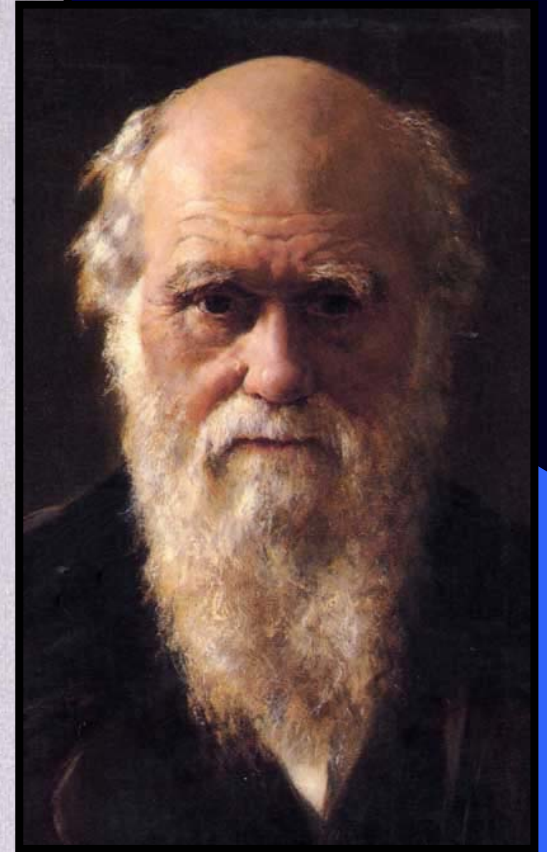
BY MEANS OF NATURAL SELECTION,

OR THE

PRESERVATION OF FAVOURED RACES IN THE STRUGGLE
FOR LIFE.

By CHARLES DARWIN, M.A.,

FELLOW OF THE ROYAL, GEOLOGICAL, LINNEAN, ETC., SOCIETIES;
AUTHOR OF 'JOURNAL OF RESEARCHES DURING H. M. S. BEAGLE'S VOYAGE
ROUND THE WORLD.'

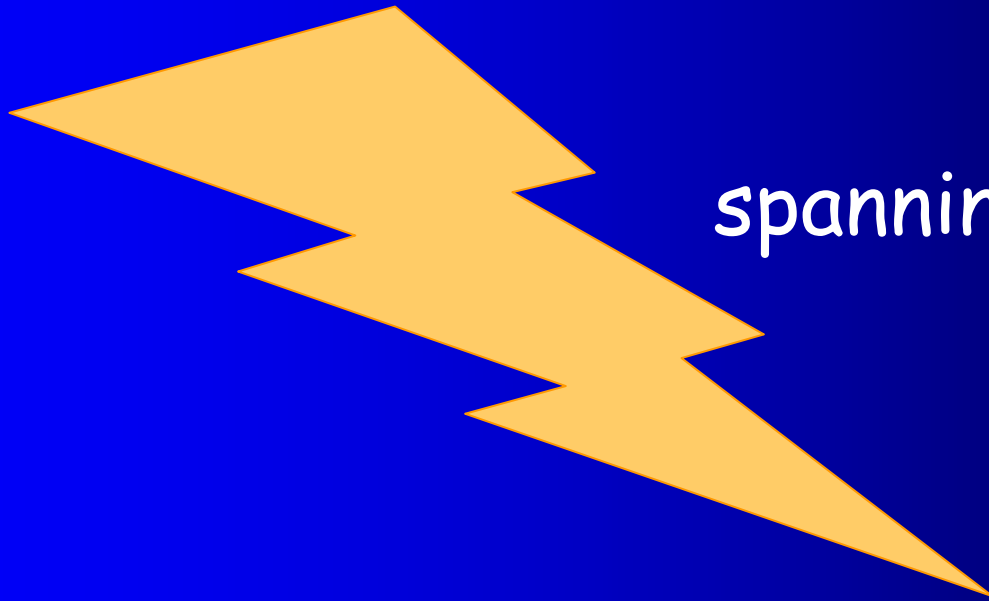

- Darwin's evolutieleer (*On the origin of species by means of natural selection* - 1859) niet aanvaard door creationisten
- Indien wel aanvaard, soms vragen over het mechanisme van de natuurlijke selectie (bvb. zijn mutaties louter toeval?)
 - Bv. min. van der Hoeven:
evolutietheorie niet volledig

Darwin en evolutie

- 'Evolutie' reeds bekend bij E. Darwin, R. Chambers en J.B. Lamarck en de geoloog G. Lyell
- Darwin duidt complexiteit van levende organismen als resultaat van materialistisch en naturalistisch proces (een samenspel van toevallige erfelijke variatie en natuurlijke selectie = blind mechanisme)

- De 'nieuwe synthese' tussen evolutietheorie en genetica (Fisher, Haldane, Wright), versterkt door ontdekking van DNA
- Het neodarwinisme

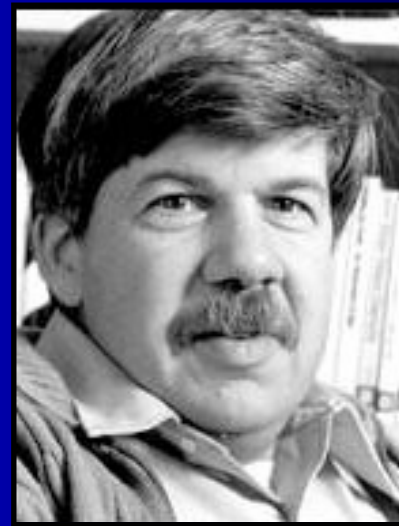

spanningen

- 1 natuurlijke selectie = doelloos + blind
(J. Monod: *hasard et nécessité*) <->
liefdevolle vader van J. Christus
- 2 mens = primate met ontwikkelde
neocortex <-> mens = imago Dei
- 3 menselijke emoties, gedragingen,
morele overtuigingen =
geprogrammeerd door natuurlijke
selectie <-> cultuur, vrucht van
initiatie in deugden en praktische
wijsheid

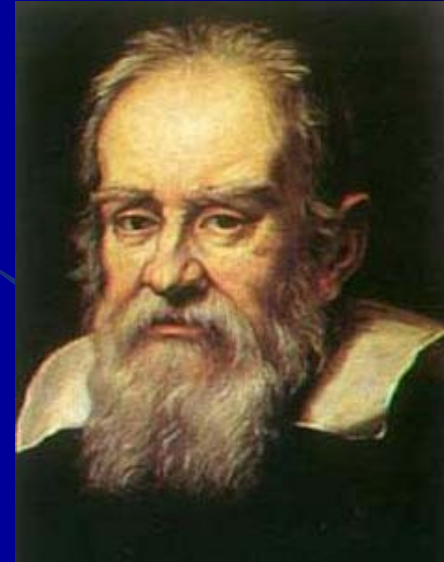
Stephen Jay Gould over Darwin's evolutietheorie

- Paleontoloog en agnost (1941-2002)
- Evolutie ≠ cumulatief effect van kleine stapjes

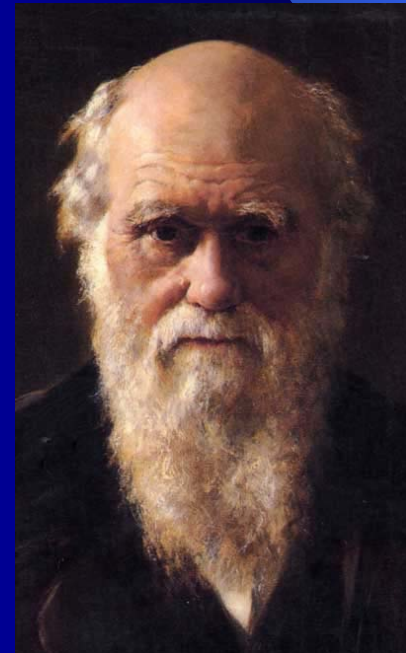

- & Eldredge: theorie van het *onderbroken evenwicht*. korte fasen van explosieve soortvorming én lange periodes van stabiliteit
- Illustr. Dino's 65 milj jaren geleden
- Mens = een schitterend ongeluk
- Evolutie in richting van toenemende complexiteit?

- Onderscheid tussen natuurwetenschappen en geloof!
- 2 gescheiden, complementaire ondernemingen met strikte taakverdeling (*Non-Overlapping Magisteria - NOMA*)
- Religieuze uitspraken zijn maar zinvol voor zover ze de verworven wetenschappelijke inzichten geen geweld aandoen

NOMA

- Een scheiding met wederzijds akkoord dus: verschil tussen *is* (feitelijke) en *ought* (wenselijke)
- Copernicus, Keppler, Galilei, Descartes, Newton en zelfs Darwin aanvaardden NOMA-principe, aldus Gould
- Darwin wordt agnost na dood van dochter

Mythe van eeuwige strijd tussen religie en wetenschap

- Mythe? Ontstaan op einde van de 19e eeuw n.a.v. *History of the Conflict between Religion and Science* (Draper) + *A History of the Warfare of Science with Theology in Christianity* (White)

Ter illustratie: mythe van de platte aarde

- Grieken: bolvormig
- Ook in Middeleeuwen
 - Lactantius (3-4e E)
 - Verkeerde voorstelling leidt tot legende op einde van de 19e eeuw (Draper)

NOMA-model: tussentijdse evaluatie

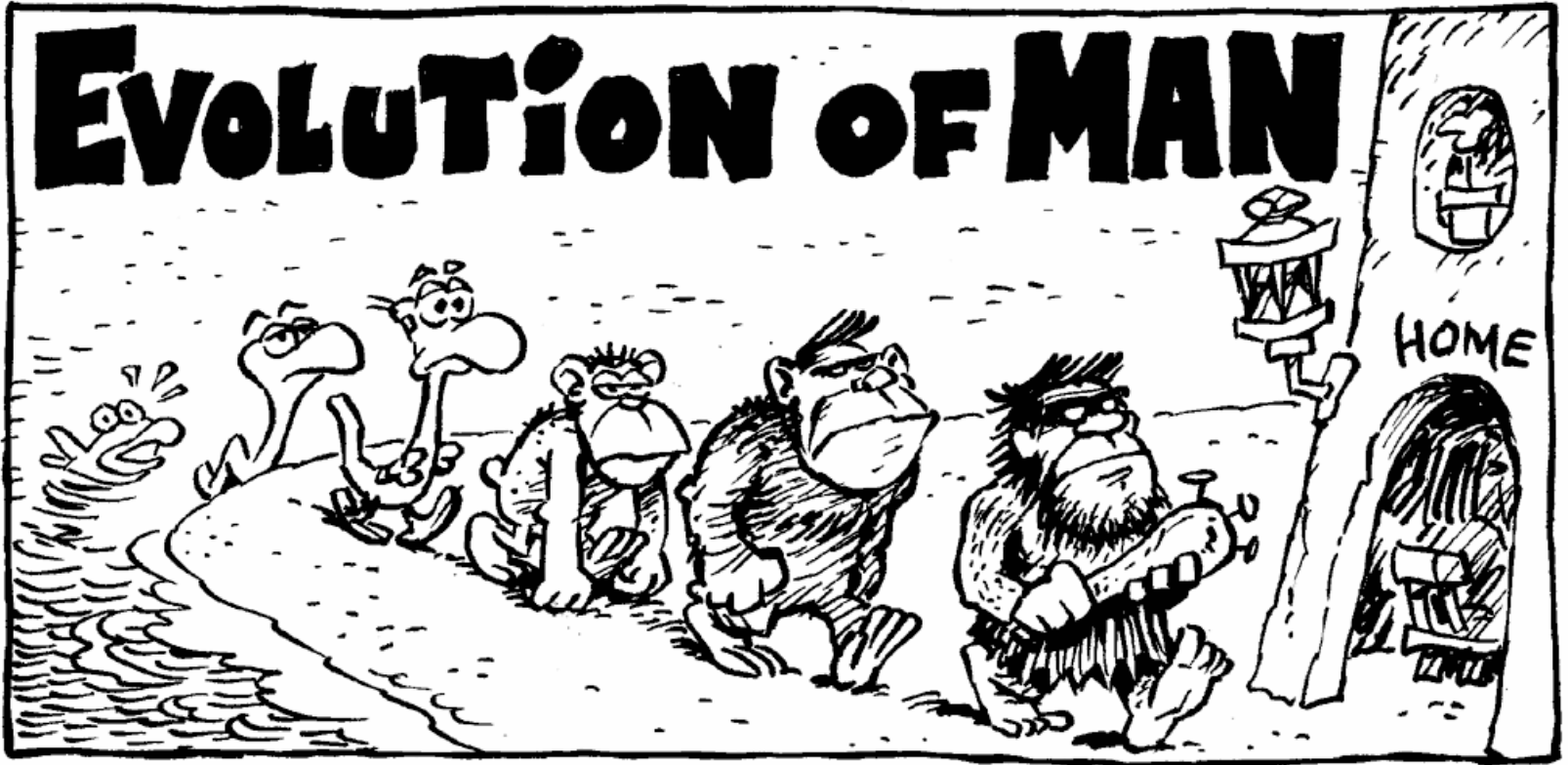
- Natuur = contingent product van richtingloze, niet-teleologische factoren (intrinsiek zinloos)
- Christendom wordt gerespecteerd als het zich maar ontdoet van alles wat niet past in een rationele en materialistische levensvisie

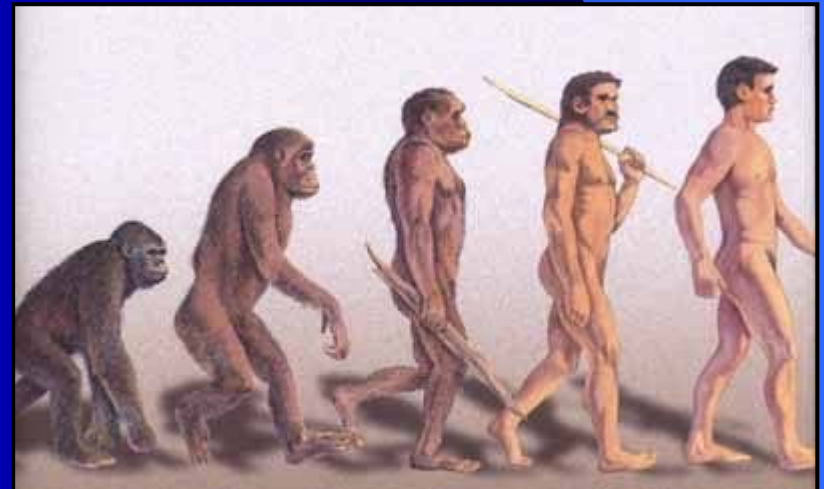
Creationisme

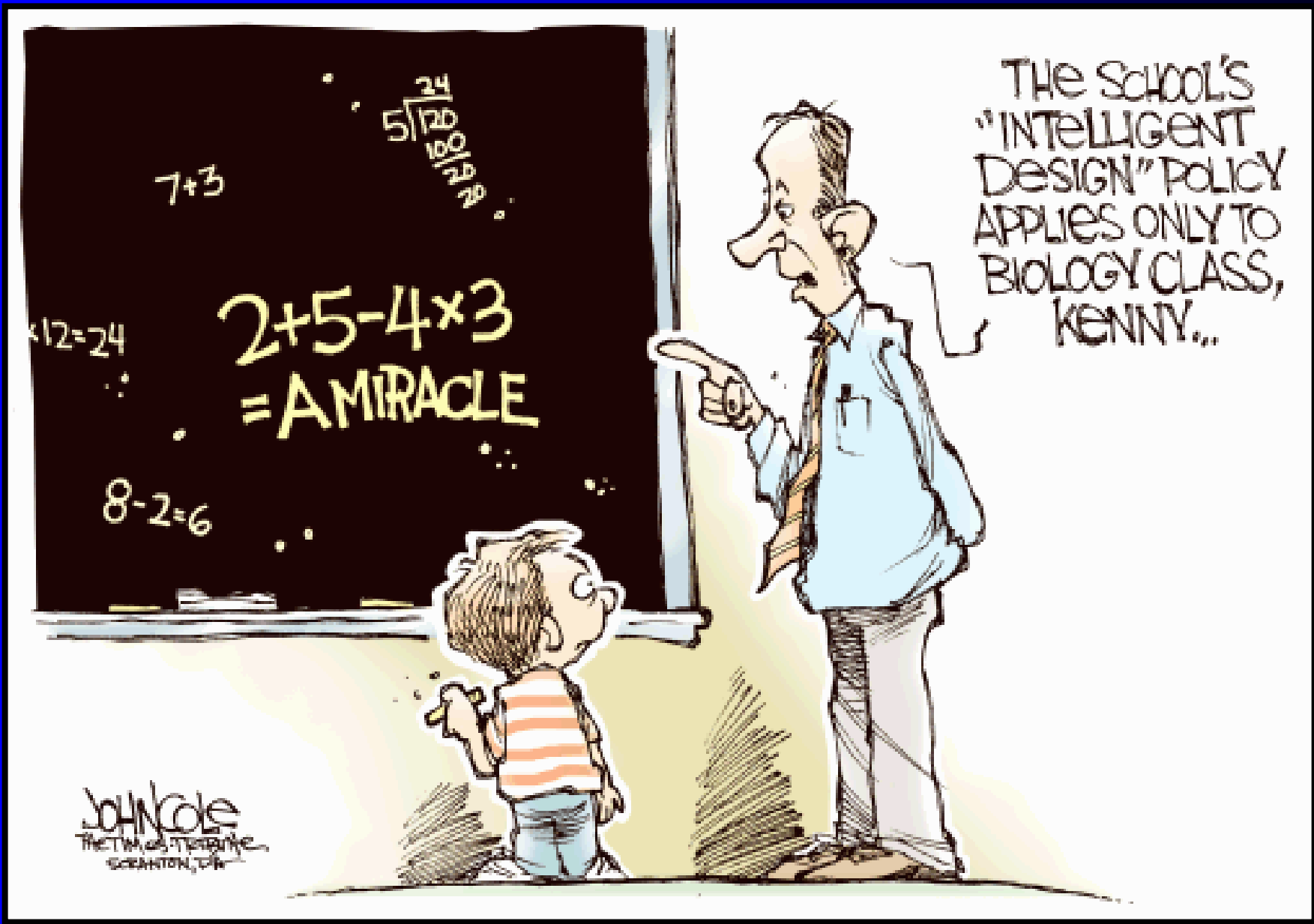
- Rond 1920: conservatieve christenen in zuiden van VS: evolutie \neq compatibel met scheppingsidee
- Evolutieleer \neq wetenschappelijk (*een theorie, geen feit*); aarde \neq 4,5 miljard jaar oud maar 6.000 tot 10.000 jaar (*creation science*)

EVOLUTION OF MAN

- Alternatief: Intelligent Design:
evolutie = instrument waarvan God
zich bedient (van der Hoeven)
- Verschil tussen VS en Europa (maar
ook in Nederland interesse in
'wetenschappelijke' creationisme
- Enkele illustraties:

$7+3$

$$\begin{array}{r} 21921A \\ \sqrt{15} \end{array}$$

$12=24$

$$2+5-4 \times 3 = \text{A MIRACLE}$$

$8-2=6$

THE SCHOOL'S "INTELLIGENT DESIGN" POLICY APPLIES ONLY TO BIOLOGY CLASS, KENNY...

JOHN COLE
THE WASH. TIMES
SCRANTON, PA

Knock
Knock

IT'S OK,
NOW...
I EVOLVED
INTO A
SHEEP.

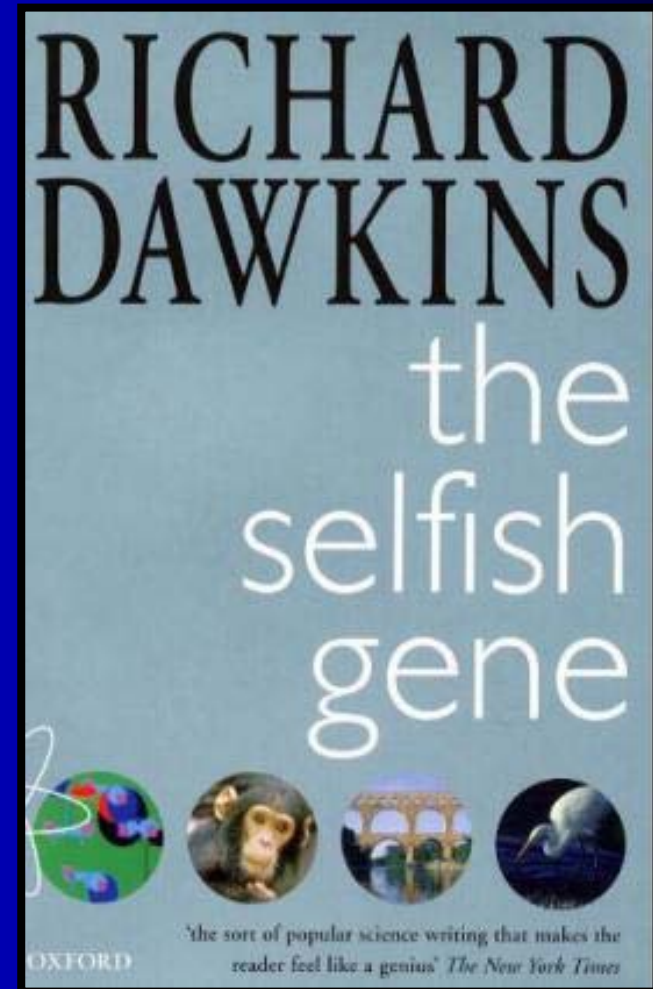
INTELLIGENT
DESIGN

CREATIONISM

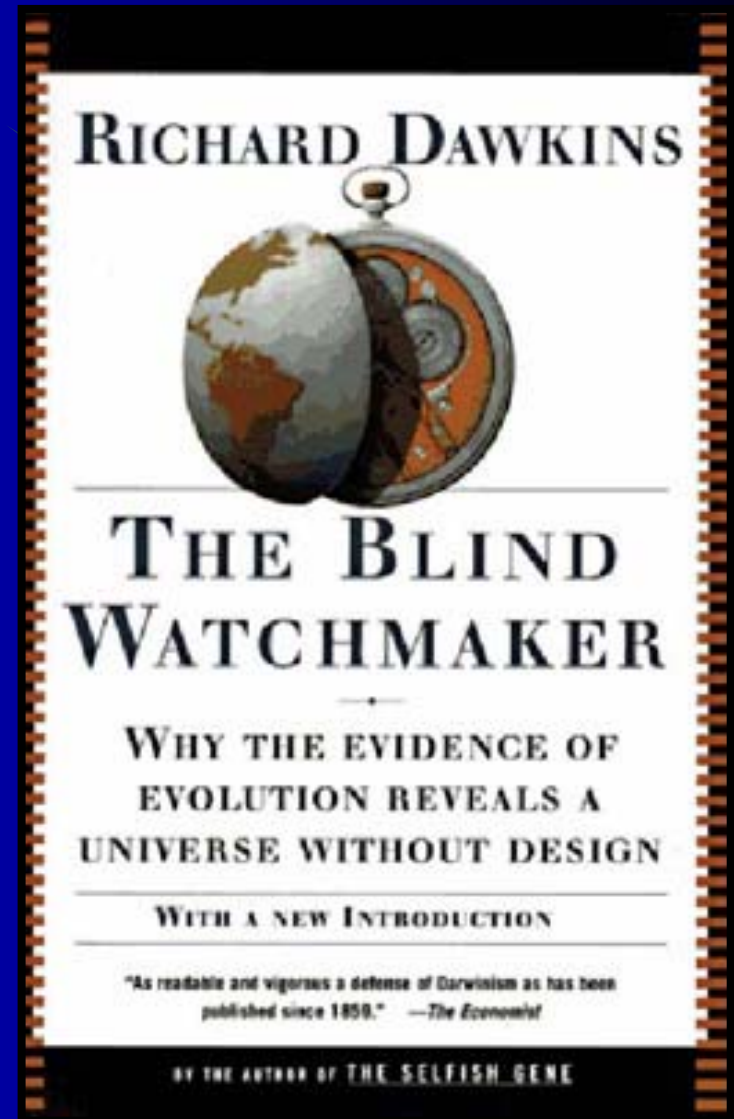
PS
101

Militant evolutionair atheïsme

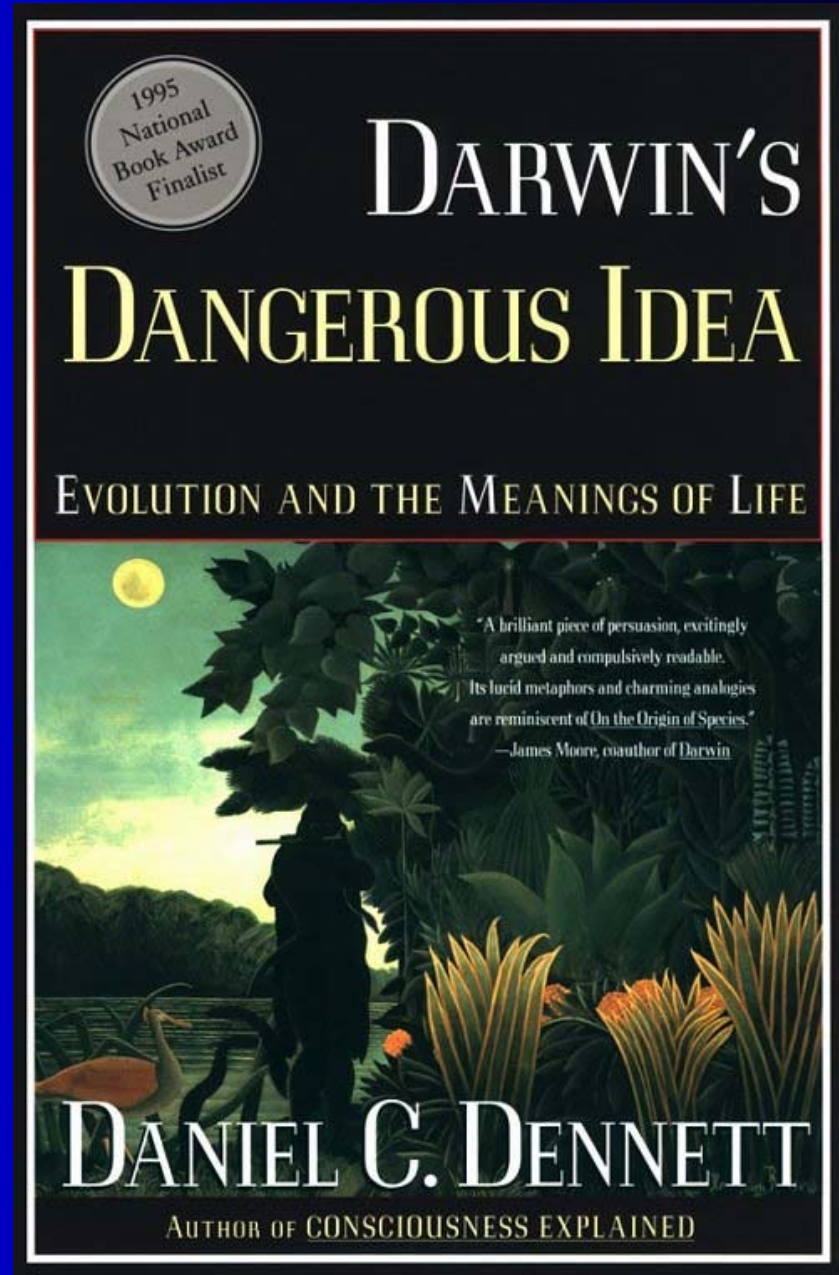
- R. Dawkins: *The Selfish Gene* (1976):
zelfzuchtigheid
en
samenwerking =
complementair
in evolutie

- *The Blind Watchmaker* (1986): evolutie, onderlinge verwantschap en adaptationistisch karakter van de ontwikkeling van het leven verklaren alles (1); als God een metafoor is voor de natuurwetten, is Hij overbodig (2)

- D.C. Dennett:
*Darwin's
Dangerous
Idea* (1995)
werkt als een
universeel
zuur

- J. Braeckman: *"Zoals de wind waait, zo verloopt evolutie. Ook de mens is een evolutionair product, het contingente resultaat van een evolutionair hoge drukgebied. Niets of niemand wou dat we zouden ontstaan, niets of niemand had ons voorzien of gepland - en niets of niemand zal er om treuren wanneer de wind een andere kant opwaait en we verdwijnen"*

Het syncretisme

- De antwoorden van de natuurwetenschappen versterken de religie
- Bv. Templeton over belang van antropisch principe: koppeling van waarden van natuurconstanten en het voorkomen van levensvormen in de kosmos

De Rooms-Katholieke kerk en het darwinisme

- Pius XII: ernstige maar onbevestigde hypothese
- JP II: voorstander van open dialoog tussen wetenschap en geloof (*The theory of evolution is no longer a mere hypothesis; rather than the theory of evolution, we should speak of several theories of evolution*)
- Dat menselijke geest het product zou zijn van een evolutionair materialistisch proces ≠ te rijmen met het christendom

Op zoek naar zinvolle relatie tussen wetenschap en geloof

- 4 mogelijke relaties (I.G. Barbour): conflict, onafhankelijkheid, dialoog en integratie
- Strikte **ONAFHANKELIJKHEID** is moeilijk te verdedigen maar heeft momenteel wel de meeste aanhang (Gould). Wat is alternatief?

- **DIALOGUE**: Polkinghorne, Davies
- **INTEGRATIE**: Whitehead's process filosofie (*Science and the Modern World* - 1925), de Chardin/Wildiers: op zoek naar vervanging voor de grote scholastieke synthese tussen de Griekse kosmologie en het gelovige denken die leidde tot een hiërarchisch, antropocentrisch en statisch wereldbeeld

Darwin in de hedendaagse theologie

- Implicaties van evolutionair wereldbeeld voorlopig weinig ter sprake in theologie
- Toch consistentie betracht met natuurwetenschappelijke denken

- J. Haught (*God after Darwin*): hoe meedogenloze wreedheid en systematische eliminatie van zwakkeren interpreteren vanuit christelijk perspectief? Door God niet te zien als almachtig maar als kwetsbaar en nederig (zelfontledigende liefde of kenosis)

- A. Peacocke (*Paths from Science towards God*): afwijzing van model van interveniërende God
- God oefent vooral invloed uit op het hoogste evolutionaire niveau, ons mentaal functioneren
- Niet toevallig zijn religieuze ervaringen typisch menselijk

Uitgeleide: toeval of ontwerp?

- Evolutieproces = OF inherent zinloos gebeuren OF een door God gewilde ontplooiing van het universum in de richting van steeds meer bewustzijn en vrije wil
- Integratie (niet) mogelijk?
- Ofwel enkele aspecten van het darwinisme in vraag stellen ('derde weg')

- Bv. K. Ward - *God, Chance & Necessity*: evolutiebiologie kan rijke diversiteit niet verklaren
- Ofwel christendom 'vrijzinnig' herinterpreteren
- Of moeten we toch zweren bij Gould's NOMA-principe en een strikte scheiding voorstellen?
- In elk geval geniet Gould's afwijzing van zowel het evolutionair atheïsme als het christelijke fundamentalisme veel krediet.

- *W.B. Drees Tussen niets en nu.*
 - *"Wetenschap brengt mij tot het besef dat ons verklaren een open eind heeft en dat de werkelijkheid niet vanzelfsprekend is - het woord mysterie past hier goed".*